

Внутрішньовидові відносини *Formica pratensis* Retzius, 1783 на сінокісних луках в долині р. Брустурянки в Українських Карпатах

Косюк Н.

Державне підприємство «Брустурянське лісомисливське господарство», Україна

В результаті обстеження сінокісних наділів в околицях с. Лопухів в долині річки Брустурянка було знайдено та досліджено 2 ділянки, на яких концентрація гнізд *Formica pratensis* виявилася найбільшою. Місцеві назви наділів: «Довгий» (над присілком Бистрик, 908 м н.р.м.) та «Грабок» (над вул. Верховинська, 690 м н.р.м.). На обох дослідних ділянках проведено бусольну зйомку місця розташування гнізд, заміряні діаметр і висота кожного мурашника та відстань між ними, де можливо, проміряні постійні кормові дороги та пораховано середню кількість робочих, що проходять по ним за 1 хв. Всі ці дані нанесено на масштабований схематичний малюнок розташування гнізд. Окрім того, між окремими сусідніми та віддаленими мурашниками проведено тести на агресивність. На кожній ділянці викладались приманочні стрічки (синтетичні стрічки 10м^x10см, на які наносились білкова, вуглеводна та зернова приманки).

На ділянці «Грабок» лише 3 гнізда (з 13-ти) виявилися поєднаними між собою постійними кормовими дорогами. Тести на агресивність продемонстрували відсутність агресивної поведінки між їх представниками. Мурашки з інших 10-ти гнізд проявляли агресію одне до одного (клацання, захват мандибулами) в незалежності від того, чи вони були відібрані з сусідніх чи віддалених гнізд. Кормові території сусідніх мурашників часто межували чи перекривались. На ділянці «Довгий» досліджено 21 гніздо *Formica pratensis*. Сусідні мурашники в переважній більшості випадків виявилися поєднаними постійними дорогами, і їх представники, відповідно, не проявляли агресію при проведенні тестів. Але на цій ділянці і мурашки з віддалених гнізд, не поєднаних напряму кормовими дорогами, не проявляли одне до одного агресії при проведенні тестів на агресивність. Це дає підстави вважати, що сукупність гнізд на другій дослідній ділянці, на відміну від першої, являє собою колонію мурашок.